

XI ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ТҮРКОЛОГИЯ КОНГРЕСІНЕ БАЯНДАМА ДАЙЫНДАУ ЕРЕЖЕЛЕРІ

Баяндамалар, APA 6th Edition басылым нұсқаулығында және төменде көрсетілген жазу ережелеріне сәйкес жазылуы керек. Төменде форматқа қатысты егжей-тегжейлі түсініктемелер мен мысалдар келтірілген. Конгреске жіберілген мақалалардың тұпнұсқалық есебін Конгресс басшылығы жасайды. 75% тұпнұсқалық рейтингі бар мақалалар сарапшыларға жіберіледі.

А) Тақырып: Қалың және бас әріптермен жазылуы және 12 сөзден аспауы керек. Баяндамалардың тақырыптары баяндама жазылған тілде және ағылшын тілінде жазылуы және мазмұнына сай болуы керек.

Ә) Автордың аты-жөні: тақырыптың астында оң жақта жазылуы керек. Автордың дәрежесі, лауазымы, жұмыс істейтін мекемесі, электрондық пошта және ORCID нөмері бірінші беттің төменгі жағында жұлдызша арқылы аты-жөнімен байланыстырылуы керек.

Б) Аңдатпа: 150–200 сөзден тұруы және баяндаманың мазмұнын қамтитындай баяндама жазылған тілде және ағылшын тілінде дайындалуы керек. Аңдатпада дереккөз, сурет, диаграмма, жазба және т.б. болмауы керек. Аңдатпаның астында кемінде 5 (бес) кілт сөз беріледі. Кілт сөздер баяндама жазылған тілде және ағылшын тілінде дайындалуы керек.

В) Мақаланың мәтіні: Мәтіндер MS Word бағдарламасында және Times New Roman шрифтімен жазылуы керек. Баяндама кіріспеден басталып, баяндаманың гипотезасы осы жерде алға қойылуы керек. Баяндаманың шарықтау шегі (оны мәтін арасындағы тақырыпшалармен растауға болады) деректерден, бақылаулардан, пікірлерден, ескертулер мен талқылаулардан тұруы керек және қорытынды бөлімінде жасалған тұжырымдар, ұсыныстар берілуі арқылы түсіндірілуі керек. Баяндамадағы дәйексөздер көрсеткіші 25%-дан аспауы керек. Сурет, кесте, карта және фотосуреттер пайдаланылса, олар жазу аймағынан шықпауы, қажет болған жағдайда әрқайсысы жеке бетке орналастырылуы керек. Суреттер мен кестелер мазмұнына қарай нөмірленіп, атаулары жазылуы керек. Сандар мен тақырыптар осы қосымшалардың астына (шрифт өлшемі:10) жазылуы тиіс. Кестелер мен суреттердің мазмұны Times New Roman, 10 шрифттік өлшемде жазылуы керек.

Г) Беттің орналасуы: Конгреске жіберілетін мақалалар төменде көрсетілген тәртіпте MS Word файлдары (.doc/docx кеңейтімі бар), сонымен қатар PDF (.pdf кеңейтімі) түрінде дайындалуы керек

Шрифттің стилі: Times New Roman

Шрифттің өлшемі: 11

Сілтеме шрифтінің өлшемі: 9

Интервал аралық: Бір

Абзац аралығы: 6 nk

Абзац шегінісі: 1 см

Сол жағы: 3 см

Оң жағы: 2 см

Жоғарғы жағы: 3 см

Төменгі жағы: 2 см

Дәйеккөз және әдебиеттердің көрсетілуі: Мақалалар APA 6 стилінде жазылуы керек. Мәтінде үш жолдан аспайтын дәйексөздер тырнақшамен берілуі керек. Үш жолдан асатын дәйексөздер жеке абзац ретінде жолдың оң және сол жағынан 1,25 см қашықтықта, 10 шрифт өлшемімен орналастырылады. Пайдаланылған әдебиеттер мәтінде төменде көрсетілген ретпен келтірілуі керек:

Мәтіннің ішінде пайдаланылған әдебиеттерді көрсету үлгісі:

Бір авторлы дереккөздерге сілтеме жасау:

а) Автордың аты мәтінде аталмаса:

“..... алынған мәтін.....” (Тегі, жарияланған жыл, беті).

Мысалы: «XVI ғасырда жазылған Қадырғали Жалайыридің «Жамиғат тауарихында» көне түркі әдеби тіл заңдылықтары орфографияда болсын, грамматикада болсын, тіпті лексикада болсын толықтай сақталған» (Әбілқасымов, 2015, 17-б.).

ә) Автордың аты мәтіннің ішінде айтылса:

Автордың аты-жөні “..... алынған мәтін.....” (жарияланған жыл, беті).

Мысалы: Бабаш Әбілқасымовтың айтуынша, «XVI ғасырда жазылған Қадырғали Жалайыридің «Жамиғат тауарихында» көне түркі әдеби тіл заңдылықтары орфографияда болсын, грамматикада болсын, тіпті лексикада болсын толықтай сақталған » (2015, 17-б.).

б) Мәтінде автордың аты-жөні аталып, тікелей дәйексөз келтірілсе:

Автордың аты-жөні-не (жарияланған жыл) гөре “..... алынған мәтін.....” (беті).

Мысалы: Бабаш Әбілқасымов (2015) XVI ғасырда жазылған Қадырғали Жалайыридің «Жамиғат тауарихында» көне түркі әдеби тіл заңдылықтары орфографияда болсын, грамматикада болсын, тіпті лексикада болсын толықтай сақталғанын айтады (2015, 17-б.).

в) Егер дәйексөз түсініктеме әдісі арқылы жасалса:

Автордың аты-жөні, алынған мәтін..... (жарияланған жыл, беті).

Мысалы: Бабаш Әбілқасымов XVI ғасырда жазылған Қадырғали Жалайыридің «Жамиғат тауарихында» көне түркі әдеби тіл заңдылықтары орфографияда болсын, грамматикада болсын, тіпті лексикада болсын толықтай сақталғанын айтады (2015, 17-б.).

г) Анонимді зерттеу жұмысы:

Сілтеме берілген жұмыстың авторы белгісіз болса, шығарманың аты мәтінде курсивпен жазылады.

.....()..... сияқты,

Мысалы: 1916 жылғы көтерілісті зерттеу мәселесі (*1916 жылғы Орталық Азиядағы көтеріліс. Құжаттар жинағы*) атты еңбекте де айтылғандай, тарихи үдерісті түсіну үшін үлкен маңызға ие.

.....(*Аноним, 1895, 10-б.*)..... сияқты,

Авторы белгісіз жұмыстарда автордың аты «Аноним» деп қабылданады және әдебиеттер тізімінде де автордың аты «Аноним» деп жазыла алады.

f) Егер автор жұмысында жалпы сілтеме жасаған болса:

.....(жалпы сілтеме берілген мәтін)..... (*Мәтижанов, 2023*).

Мысалы:

Қазақ отбасы фольклоры туралы бүгінгі күнге дейінгі зерттеулер негізінен типологиялық сипаттағы еңбектер болып табылады. Бұл зерттеулер далалық зерттеулерсіз толық болмайды (*Мәтижанов, 2023*).

g) Егер жұмыс барысында автордың бір жылда шыққан бірнеше еңбегіне сілтеме жасалған болса:

.....мәтін үзіндісі..... (*Өзтүрк, 2021a, 28-б., 2021, 96-б.*).

Мысалы:

Қарай түріктерінің тілдік ерекшеліктері олардың өмір сүрген географиялық аймағының іздерін көрсетеді (*Өзтүрк, 2021a, 28-б., 2021, 96-б.*).

Екі авторлы дереккөздерге сілтеме жасау:

a) Егер жұмыс барысында мәтін ішінде авторлардың аты айтылса:

Тегі 1 және Тегі 2, (жылы, беті).

Мысалы:

Мейірбеков пен Құрбан түрік мәдениеті тарихы үшін жер атауларын зерттеудің маңыздылығын атап көрсетті (2023, 15-б.).

b) Егер жұмыс барысында мәтін ішінде авторлардың аты айтылмаса:

Мәтін (*Тегі & Тегі, жыл, беті*).

Мысалы:

Жер атауларын зерттеудің түрік мәдениеті тарихы үшін маңыздылығы атап көрсетілген
(Мейірбеков & Құрбан, 2023, 15-б.).

Бірнеше авторлы жұмысқа сілтеме жасау:

Егер жұмыс барысында бірінші рет авторлардың есімі аталған болса (алынған мәтінде):
Тегі, Тегі және Тегі,мәтін..... (жылы, беті).

Мысал:

Туна, Өзйұрт және Дүлгер, туризмнің елдерге оң және теріс экономикалық, әлеуметтік және экологиялық әсерлер тигізетінін атап өткен (2022, 138-б.).

Кейінгі сілтемелерде мәтінде авторлардың аты аталған жағдайда, тек бірінші автордың тегі мен “және басқалар” мағынасында “жб” аббревиатурасы қолданылады:
Тегі, жб.,мәтін..... (жылы, беті).

Мысалы:

Туна, жб., туризмнің елдерге оң және теріс экономикалық, әлеуметтік және экологиялық әсерлері бар екенін айтқан (2022, 138-б.).

Егер автордың аты мәтін ішінде аталмаса:

(Туна жб., 2022: 138)

(Ордалы жб., 2022: 60).

Егер мәтінде бірнеше дереккөз пайдаланылған болса:

(Артун, 2008, 150-б.; Бабаяр & Эргашев, 2024, 95-б.; Айташ, 2024, 9-11-б.).

Автор өзі қарамаған немесе қол жеткізе алмаған дереккөзге сілтеме жасаған жағдайда:

(Клаусон, 1962; ақт. Текін, 2003, 19-б.).

Ескерту: Тек екінші дереккөз ғана әдебиеттер тізімінде көрсетіледі.

Ұйымдық автор:

Түрікше сөздік бойынша (2011),

Бірдей фамилиялары бар авторлар:

(Ч. З. Четин, 2024; Х. Четин, 2021, 220-225-б.).

Алдыңғы басылымның жаңа басылымы:

(Чобаноғлы, 2015/2020).

Электронды ортадағы мәтіндер

Бейне немесе фильмдер

(Фильмнің атауы, жыл).

(Түрік дүниесі, 2023).

Егер бейне немесе фильмнің нақты уақыт аралығына сілтеме жасалса, төмендегідей беріледі:

(18:25:30-20:45:50).

Подкаст/YouTube

Егер бейне/подкаст авторының аты, лауазымы, жазылу күні көрсетілсе, олар міндетті түрде жазылуы тиіс. Сағат, минут және секунд көрсеткісі келсе, сілтеме былай беріледі: (00:02:15-00:02:35).

Газет материалдары:

Али Йүксел бала қалыңдықтардың санының өте жоғары деңгейге жеткенін атап өтеді (Егемен Қазақстан, 2014).

Интернет беттеріне сілтеме:

Мәтін ішінде интернет беттеріне сілтеме жасау кезінде жоғарыда көрсетілген тәртіп сақталуы қажет. Автордың аты жоқ материалдарда автордың орнына мәтіннің атауы жазылады. Дерек орнына қолжетімділік уақыты көрсетіледі.

Түсіндірмелер (дипнот) тек нақтылау мақсатында қолданылып, ал ондағы ақпаратқа сілтеме жасау қажет болса, мәтін ішіндегі сілтеменің жоғарыда көрсетілген ережесі қолданылады.

Ауызша дереккөздер:

Егер зерттеу жұмысыңызда ауызша дереккөздер пайдаланылған болса, олар мәтінде мынадай түрде көрсетілуі керек:

..... мәтін.....(КК-1).....

Мысалы:

Қазақ мәдениетінде жаңа туған бала үшін отбасы бірден қой сояды да, оны босанған анаға беру үшін дайындалады. Отбасы сойылған қойдың мойнынан сорпа жасап, ананың ішкізеді. Бұл дәстүр ана денсаулығы тез арада қалпына келіп, баласының мойны бірден берік болсын деген ниетпен жасалады (КК-1).

Пайдаланылған әдебиеттердің жазылуы:

Пайдаланылған әдебиеттер мәтіннің соңында, авторлардың тегіне қарай әріптік ретпен төмендегідей жазылады. Библиографияда орналастырылған шығармаларды шығарған баспа атаулары көрсетіледі, бірақ оған қосымша баспа немесе жариялау деген сөздер қолданылмайды.

Кітап:

Инан, А. (1987). *Мақалалар мен зерттеулер*. Анкара: Түрік Тарихы Қоры баспасы.

ЖафEROғлу, И. (2022). *Түрік ұлттық мәдениеті*. Ыстамбұл: Өтүкен баспасы.

Қорқмаз, З. (2017). *Түркия түркісінің грамматикасы. Формалық білім*. Анкара: Түрік Тіл Қорының баспасы.

Ерен, М., Тұрғанбаев, А., Шимшек, Н. & Амирбек, А. (2017). *Қожа Ахмет Яссауидің рухани мұрасы*. Алматы: Евразия Зерттеу Институты баспасы.

Мақала:

Неркиз, М. (2024). *Сейіт Қасқабасовтың тұжырымдық дүниесін негізге ала отырып, Қазақ фольклорындағы аңыздар мен әпсана түрлері*, Түркология Журналы, (120), 85-105.

Йылдырым, С. & Топай, М. (2022). *Қазақ генеалогиясындағы түріктер мен ортақ аталар туралы пікірлер*, Билиг, (100), 37-58.

Конференция баяндамасы:

Ташағыл, А. (2015). *Оғыздардың тарих сахнасына шығуы туралы*. Т. Gündüz & М. Сенгиз (ред.). 5-ші Халықаралық түркология зерттеулері симпозиумы оғыздар: тілдері, тарихтары мен мәдениеттері (21-23), (б. 21-30). Хаджеттепе Университеті Түркология Зерттеулері Институтының баспасы.

Йылдыз, Х. (2024). *Османлы мемлекетіндегі жаңғыру кезеңіндегі идеологиялық қозғалыстар ретінде түріктану мен Намык Кемалдің хаттарында түрік тілінің қабылдауы*. З. Таштан & Е. Алашбаев (ред.), Түрк дүниесінің жаңғыру кезеңі идеологиялық қозғалыстары халықаралық симпозиумы (29-31 мамыр 2024), (б. 71-86). Хипер баспасы.

Бір автордың екі немесе одан көп шығармасы:

Жылына қарай беріледі:

Инан, А. (1954). *Тарихта және бүгін: шаманизм материалдары мен зерттеулері*. Анкара: Түрік Тарихы Қоры.

Инан, А. (1976). *Ескі түріктердің діни тарихы*. Анкара: Мәдениет министрлігі.

Бір автордың бір жылда жарияланған екі шығармасы:

Инан, А. (1976a). *Ескі түрік діни тарихы*. Анкара: Мәдениет министрлігі.

Инан, А. (1976b). *Тарихта және бүгін: шаманизм материалдары мен зерттеулері*. Анкара: Түрік тарихы қоры.

Аноним кітап:

Егер авторы белгісіз болса, шығарма атауы беріледі:

Vosstanie 1916 goda v Sredney Azii, Sbornik Dokumentov. (1932). Ташкент.

Басқа бір дереккөзде (*Vosstanie 1916 goda v Sredney Azii, Sbornik Dokumentov*, 1932, б. 3) көрсетілгендей...

Егер авторы белгісіз болса, «Аноним» ретінде де жазыла алады. Бұл жағдайда библиографияда автордың аты «Аноним» деп көрсетіледі.

Басқа бір дереккөзде (Аноним, 1834, б. 5) көрсетілгендей...

Аударма кітап:

Гумилев, Л. Н. (2002). *Мұхамет ханшайыс ханшайыс ізімен*. Ахсен Батур (ауд.). Ыстамбұл: Селенге баспасы.

Редакторлы кітап:

Четин, Х. (ред.) (2024). *Түрк дүниесінің халықтық зерттеулері*. Анкара: Бенгу баспасы.

Редакторлы кітаптағы бөлім:

Неркиз, М. (2022). *Сейіт Қасқабасовтың қазақ мифологиясына қосқан үлесі*. Х. Четин (ред.). *Қазақ мифологиясы зерттеулері* (б. 197-210). Анкара: Ақшағ баспасы.

Көп басылымы бар кітап:

Акар, А. (2023). *Түрік тілі тарихы* (18-ші басылым). Ыстамбұл: Өтүкен баспасы.

Интернет:

Интернеттен алынған мәтіндерге сілтемелер библиографияда келесі үлгіде берілуі керек:

Тегі, Аты. (қол жеткізу күні). *Атауы*. Сайт аты. Бет нөмірі/сайт. сілтеме.

Автор аты жоқ көздерде мәтін атауы автордың деректеріне сәйкес сол үлгіде жазылады.

Электронды адрестен пайдаланылған көздер:

Мақала ішінде пайдаланылған кезегіне қарай URL-1, URL-2 ретінде көрсетіліп, библиографияда мекенжайы беріледі.

URL-1: https://adebiportal.kz/kz/books/view/edebi-zedigerler-1-tom_1658

URL-2: https://adebiportal.kz/kz/books/view/eiel-elem_2697

Электронды газет мақалалары:

Қайратұлы, Б. (2025, 16 қаңтар). *Абайдың әділеттілігі*. [Egemen.kz](https://egemen.kz)

Басылмаған диссертациялар:

Рахымжанова, А. (2021). *Negotiating diaspora identities: Kazakhs in Turkey*. (Жарияланбаған докторлық диссертация). Хаджеттепе Университеті / Элеуметтік Ғылымдар Институты, Анкара.

Энциклопедия:

Balkans: History. (1987). *Encyclopaedia Britannica* ішінде (15-ші басылым, Т. 14, б. 570-588). Чикаго: Encyclopaedia Britannica.

Сөздіктер:

Девелліоғлы, Ф. (2013). *Османлыша-түрікше энциклопедиялық сөздік* (30-шы басылым). Анкара: Айдын.

Мекеме тарапынан жазылған кітап:

Түрік тіл қоғамы. (2005). ...

Сұхбат:

Өздемир, Ү. А. (2020). *Саим Сакайоглу мен Кония және халық әдебиеті туралы сұхбат 1*. Пусула Хабар, 27 сәуір 2020. Жарияланым уақыты: 04.01.2023, <https://www.pusulahaber.com.tr/saim-sakaoglu-ile-konya-ve-halk-edebiyati-uzerine-soylesi1-1357059h.htm>

Фильм:

Өзтан, Зия. (Режиссёр.) (1998). *Республика* [Фильм]. Түркия: TRT.

Ауызша дереккөздер:

КК-1: Гүлмира, Абдығаниева. Шымкент 1973. Университет түлегі. Доктор. (Сұхбат: 17.01.2024).